

H7C - Inseminering af søer

En veludført inseminering af en so, som er i stående brunst, er grundlaget for en høj faringsprocent og kuldstørrelse

1. Insemineringstidspunktet afhænger af, hvornår søerne kommer i brunst og brunstlængden

- Soen må kun løbes, når der er i stående brunst = Står for rideprøven
- I praksis løbes de fleste søer første gang dag 4, 5 eller 6 efter fravæning afhængig af, om de viser tidlig eller sen brunst
- Ægløsningen sker altid 2/3 inde i brunsten
- Det optimale tidspunkt for løbning er fra 24 timer før til 4 timer efter ægløsning
- Inseminer søerne med maksimalt 24 timers mellemrum
- Løb søerne to gange pr. brunst
- Sørg for ro i løbeafdelingen under arbejdet og i mindst to timer efter inseminering

2. Ornekontakt

- Under brunstkontrol og inseminering skal ornen være foran soen
- Ornen skal maksimalt være ved 4-6 søer ad gangen, så der sikres optimal trynekontrakt til hver so

3. Brunstkontrol før inseminering

- Brunstkontrolleres med 5-punktsplan el. Reduceret 5-punktsplan
- Påbegynd ikke brunstkontrol på flere søer end der kan nås at insemineres indenfor cirka 20 minutter

4. Inseminering og hygiejne

- Orner flyttes ind foran soen – udnyt AHA-effekt
- Lav brunstkontrol og foretag bagefter rideprøve
- Aftørring af kønslæber med tørt papir så synligt snavs fjernes
- Tag eventuelt engangshandsker på
- Tag et enkeltpakket kateter og kræng den ene kønslæbe til side og før kateteret 10 cm ind. Plastposen fjernes og kateterproppen frigøres – indføringen fortsættes
- Når kateteret ikke kan føres længere ind, trækkes det lidt tilbage og føres atter frem samtidig med, at det drejes en halv omgang, så korrekt placering af kateterspidsen i soens livmoderhals sikres
- Anbring sæddosen på kateteret. Kan holdes med bøjle eller lignende, eller inseminøren holder sæddosen i hånden og sidde på soen
- Tryk ikke på sæddosen. En brunstig so vil selv optage sæden
- Når sæden er optaget, fjernes kateteret
- Hvis soen er langsom til at optage sæden, stimuleres den igen med dele af 5-punktsplanen (krydsgreb, løft i lyskefolden)
- Hvis sæden slet ikke optages, så tjek om kateteret sidder rigtig fast i posen. Med et let tryk på posen er det muligt at se om sæden kan komme igennem kateteret.

Sædcellerne modnes/bliver befrugtningedygtige i soens kønsveje og kan "vente" i æggelederen i 24 timer

Det anbefales, at søer løbes i boks og ikke i løsdrift

Sæddosen holdes ved hjælp af et insemineringsbånd

5-punktsplan (Reduceret)

1. Stød i flanken med hånd eller knæ (*valgfri*)
2. Skub og løft i lyskefolden (*valgfri*)
3. Stød under kønsåbningen (*valgfri*)
4. Krydsgreb (*valgfri*)
5. Rideprøve (SKAL)

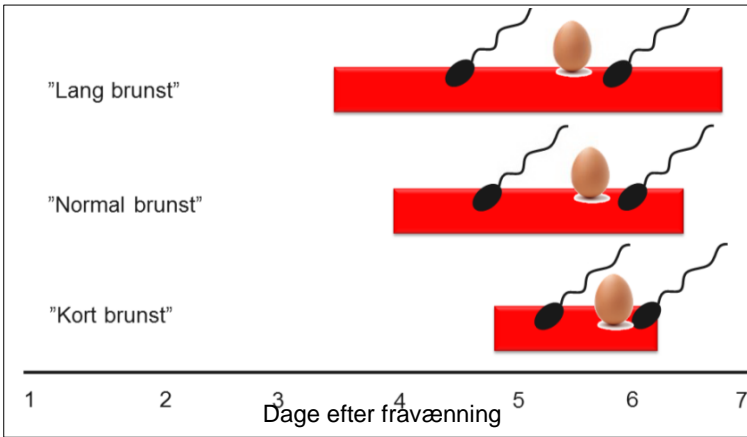
"Flyver"

Der bør udnævnes en person som "flyver", der inseminerer søer, der viser stårefleks længere nede i rækken.

Hygiejne

Katetrene skal beskyttes imod støv i stalden
Hav papir med for at kunne aftørre soens skamlæber efter behov
Rør kun enden af katetret

Kommentarer til H7C - Inseminering af søer

1.	 <p>Insemineringstidspunkt i forhold til ægløsning</p>	
2.	<p>Under inseminering skal ornen være foran søerne, så de kan se, lugte og har trykekontakt. Ornen skal være aktiv foran de søer som brunstkontrolleres. Ornen kan aktiveres med f.eks. aftøringspapir fra søerne. Hvis ornen går rundt i en flok af søer og udfører brunstkontrol, kræves der overvågning, så bedækning undgås. Ornen bør flyttes samme vej rundt hver gang, så der opnås en vis rutine hos medarbejdere og dyr.</p>	
3.	<p>De søer, som viser stårefleks, når ornen lukkes foran søerne, skal insemineres indenfor 20 minutter.</p> <p>Søer kan være svære at få i stårefleks, hvis de har været stimuleret af ornen i lang tid. Der vil altid være søer, der skal arbejdes mere med, før de viser stårefleks. Søer kan vise stårefleks bare ved, at der arbejdes med ornen et andet sted i stalden. Dette kan indimellem være svært at opdage. Disse søer skal have en pause på 30-40 minutter, inden de kan stimuleres igen.</p>	
4.	<p>Inseminøren behøver ikke at sidde på soen under inseminering. Sæddosen kan holdes af en bøjle, elastik eller lignende. Det er dog at have fokus på, om søerne optager sæden. Udnæv en medarbejder som "flyver". Hvis søerne ikke vil optage sæden, kan "flyveren" sætte sig på søerne og stimulere dem eller inseminere de søer, der viser stårefleks længere fremme i rækken</p> <p>Når inseminøren ikke sidder på soen, har soen mere plads til at flytte på sig, mens kateteret er i. Enkelte søer vil stå uroligt; lad "flyveren" hold øje med disse søer og stimulere dem, hvis de ikke optager sæden. Hvis soen lægger sig ned så lad den ligge; den vil optage sæden. Skub eller råb aldrig for at få søerne op.</p>	
5.	<p>Husk rengøring og tør-desinfektion mellem hvert løbehold. Vask kræver udtørring inden indsættelse, og vask med højtryksrensere kan sprede bakterier til skamlæberne på andre polte og søer i stalden.</p> <p>Hold rent og tørt under søerne og skrab dagligt mæg væk. Undgå desinfektionsmidler på søer op til inseminering, da disse kan være sædskadelige.</p>	